

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS

LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2022 m. gegužės 9 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Godos Ambrasaitės-Balynienės (pranešėja), Sigitos Rudėnaitės (kolegijos pirmininkė) ir Gedimino Sagačio,

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal ieškovės A. S. kasacinį skundą dėl Vilniaus apygardos teismo 2021 m. liepos 15 d. sprendimo peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovės A. S. patikslintą ieškinį atsakovei akcinei bendrovei SEB bankui dėl kredito sutarties sąlygų pripažinimo nesąžiningomis ir negaliojančiomis.

Teisėjų kolegija

nustatė:

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiamą dėl materialiosios teisės normų, reglamentuojančių nesąžiningas vartojimo kredito sutarties sąlygas, aiškinimo ir taikymo.
2. Ieškovė kreipėsi į teismą su ieškiniu, kuriuo prašė pripažinti nesąžiningomis ir negaliojančiomis jos ir atsakovės sudarytos 2008 m. gruodžio 10 d. kredito sutarties Nr. 1450818074101-67 (toliau – ir Sutartis) bendrosios dalies 4.5–4.6 punktuose įtvirtintas sąlygas, nustatančias ieškovės prievolę mokėti 0,1 proc. per dieną netesybas (delspinigius), delspinigių normą sumažinant iki 0,02 proc. dydžio per dieną.
3. Vilniaus miesto apylinkės teismas 2018 m. rugpjūčio 10 d. sprendimu ieškovės ieškinį tenkino iš dalies – Sutarties bendrosios dalies 4.5–4.6 punktuose įtvirtintas sąlygas dėl 0,1 procento dydžio delspinigių pripažino nesąžiningomis ir negaliojančiomis nuo Sutarties sudarymo dienos dalyje, kuri nustato didesnę nei 0,05 procento delspinigių dydį. Tokį sprendimą teismas grindė tuo, kad nuo 2017 m. liepos 1 d., kai įsigaliojo Lietuvos Respublikos su nekilnojamoju turtu susijusio kredito įstatymas ir šio įstatymo imperatyvios normos, nustatančios ne didesnę nei 0,05 proc. delspinigių dydį už kiekvieną pradelstos sumokėti sumos dieną, kredito sutarties, kurios įvykdymui užtikrinti buvo nustatyta nekilnojamojo daikto hipoteka (nepaisant to, kada tokia sutartis buvo sudaryta), sąlygos, nustatančios didesnius nei 0,05 proc. delspinigius, laikytinos iš esmės pažeidžiančiomis šalių teisių ir pareigų pusiausvyrą bei vartotojo teises ir interesus, nes vartotojas atsiduria mažiau palankioje padėtyje.
4. Vilniaus apygardos teismas, išnagrinėjęs bylą pagal atsakovės apeliacinį skundą, 2019 m. liepos 4 d. nutartimi Vilniaus miesto apylinkės teismo 2018 m. rugpjūčio 10 d. sprendimą paliko nepakeistą. Teismas konstatavo, kad Su nekilnojamoju turtu susijusio kredito įstatymo 58 straipsnio 5 dalis galioja visoms be išimties iki jo sudarytos tebevykdomoms kredito sutartims, nepriklausomai nuo to, ar jos vykdomos tinkamai (yra nenutrauktos) ar netinkamai (jau nutrauktos, bet dar iki galo neįvykdytos). Atsakovė dėl šios teismo nutarties padavė kasacinį skundą.
5. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija 2020 m. balandžio 2 d. nutartimi Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2019 m. liepos 4 d. nutartį ir Vilniaus miesto apylinkės teismo 2018 m. rugpjūčio 10 d. sprendimą panaikino ir perdavė bylą iš naujo nagrinėti Vilniaus miesto apylinkės teismui.
6. Kasacinis teismas išaiškino, kad Su nekilnojamoju turtu susijusio kredito įstatymo 16 straipsnio 6 dalies nuostata taikytina kredito sutartims, sudarytoms iki minėto įstatymo įsigaliojimo 2017 m. liepos 1 d., tik ta apimtimi, kiek tai susiję su asmenų teisių ir pareigų atsiradimu ir jų įgyvendinimu po minėto įstatymo įsigaliojimo, ir tik ta apimtimi, kiek tai viršija įstatymo 16 straipsnio 6 dalyje nustatytą maksimalų netesybų dydį. Tai reiškia, kad netesyboms, apskaičiuotoms už laikotarpį iki minėto įstatymo įsigaliojimo, įstatymo 16 straipsnio 6 dalis netaikoma. Bylą nagrinėję teismai, Su nekilnojamoju turtu susijusio kredito įstatymo 16 straipsnio 6 dalies nuostatą dėl maksimalaus netesybų dydžio aiškindami kaip taikytiną netesyboms, priskaičiuotoms už laikotarpį iki įstatymo įsigaliojimo, netinkamai aiškino minėtą įstatymo normą, todėl nepagrįstai nusprendė, kad Sutarties 4.5–4.6 sąlygos yra neteisėtos tiek, kiek viršija minėto įstatymo 16 straipsnio 6 dalyje įtvirtintą maksimalų dydį.
7. Kasacinis teismas taip pat pažymėjo, kad teismai konstatavo, ir ši teismų nustatyta aplinkybė nėra ginčijama, jog ieškovės ir atsakovės sudaryta kredito sutartis yra vartojimo sutartis ir yra sudaryta pagal atsakovės parengtas standartines sąlygas, kurios nėra individualiai šalių suderintos. Tačiau, sprendžiant dėl ieškovės atsakomybės proporcingumo už Sutarties neįvykdymą ar netinkamą vykdymą, teismai Sutarties 4.5 ir 4.6 punktų nuostatas vertino tik ta apimtimi, kiek ji atitinka Su nekilnojamoju turtu susijusio kredito įstatymo 16 straipsnio 6 dalyje įtvirtintą maksimalų netesybų dydį, ir panaikino Sutarties 4.5–4.6 punktų sąlygas tiek, kiek jose nustatytas dydis viršija minėto įstatymo normoje nustatytą maksimalų 0,05 procento dydį. Teismai nevertino ir nepasisakė dėl šių Sutarties sąlygų sąžiningumo pagal Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 6.228⁸ straipsnio 2 dalyje nustatytas sąlygas, t. y. neišsprendė ieškovės reikalavimo.

8. Atsizvelgdamas į tai, kad kredito sutarties sąlygų sąžiningumo vertinimas pagal [CK 6.228⁴](#) straipsnio 2 dalį yra fakto klausimas, kasacinis teismas, panaikinęs byloje priimtus teismų procesinius sprendimus, grąžino bylą iš naujo nagrinėti pirmosios instancijos teismui, nurodydamas, kad teismas, nagrinėdamas bylą iš naujo ir vertindamas Sutarties 4.5 ir 4.6 punktus, turėtų atsizvelgti į kasacinio teismo nutartyje (jos 42 punkte) nurodytose kasacinio teismo nutartyse nurodytą apibendrintą [CK 6.228⁴](#) straipsnio normų aiškinimo ir taikymo praktiką.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

9. Vilniaus miesto apylinkės teismas, išnagrinėjęs bylą iš naujo, 2021 m. kovo 16 d. sprendimu ieškinį atmetė.
10. Teismas nustatė, kad ieškovė ir atsakovė 2008 m. gruodžio 10 d. sudarė kredito sutartį, pagal kurią ieškovė pasiskolino iš atsakovės 25 metams 18 872,31 Eur buto kapitaliniam remontui. Kredito sutarties vykdymas buvo užtikrintas ieškovei priklausančio buto *duomenys neskelbtini*, hipoteka. 2011 m. birželio 16 d. ieškovė pasirašė Sutarties pakeitimo susitarimą Nr. 1, pagal kurį jai buvo suteiktas papildomas 309,45 Eur kreditas iki 2012 m. birželio 10 d.; 2012 m. kovo mėn. ieškovė su atsakove sudarė Sutarties sąlygų pakeitimo susitarimą Nr. 2, pagal kurį ieškovei papildomai buvo suteiktas 614,41 Eur dydžio kreditas iki 2017 m. kovo 10 d. Ieškovei nemokant mokėjimų Sutartyje nustatyto grafiku, atsakovė 2013 m. rugsėjo 27 d. Sutartį nutraukė vienašališkai. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas 2017 m. liepos 14 d. nutartimi civilinėje byloje [Nr. e3K-3-318-611/2017](#) konstatavo, kad Sutartis su ieškove buvo nutraukta teisėtai. Sutarties 4.5 ir 4.6 punktuose buvo nustatyti 0,1 proc. delspinigiai nuo nesumokėto kredito ar jo dalies, nuo nesumokėtų palūkanų už kiekvieną uždelstą grąžinti kredito dalį ar sumokėti palūkanas dieną.
11. Teismas konstatavo, kad ieškovės ginčijamos Sutarties sąlygos dėl delspinigių dydžio (4.5 ir 4.6 punktai) yra standartinės, iš anksto atsakovės parengtos kredito sutarties sąlygos, dėl kurių ieškovė neturėjo galimybės derėtis, o tik buvo su jomis tinkamai supažindinta (tai patvirtina ieškovės parašai kiekviename Sutarties lape), todėl jos laikytinos individualiai neaptartomis vartojimo sutarties sąlygomis ([CK 6.228⁴](#) straipsnio 4 dalis).
12. Teismas pažymėjo, kad vartojimo sutarčių sąlygos laikytinos neatitinkančiomis skaidrumo reikalavimo, jei jos nėra išreikštos aiškiai ir suprantamai. Klausimą, ar vartotojas galėjo suprasti sutarties sąlygą, teismas turi spręsti atsizvelgdamas į visas faktines aplinkybes ir į pastabumo lygį, kurio galima tikėtis iš vidutinio, pakankamai informuoto ir protingai pastabaus bei nuovokaus vartotojo. [CK 6.228⁴](#) straipsnio 6 dalyje nustatyta, jog bet kuri vartojimo sutarties sąlyga turi būti išreikšta aiškiai ir suprantamai. Šio reikalavimo neatitinkančios sąlygos laikomos nesąžiningomis.
13. Teismas nusprendė, kad Sutarties 4.5 ir 4.6 punktų turinys sudaro pagrindą teigti, jog ieškovė buvo informuota apie bendrą kredito kainą, pateikiant fiksuotą delspinigių dydį. Sutarties nuostata, susijusi su kredito kaina, taip pat ir su Sutarties pagrindiniu dalyku, buvo suformuluota aiškiai ir suprantama kalba Sutarties sudarymo momentu. Tai, kad ieškovė buvo supažindinta su Sutarties 4.5 ir 4.6 punktais (nustatančiais 0,1 proc. delspinigius nuo nesumokėto kredito ar jo dalies ir nuo nesumokėtų palūkanų už kiekvieną uždelstą grąžinti kredito dalį ar sumokėti palūkanas dieną) ir jai tai buvo žinoma bei priimtina, teismo vertinimu, patvirtina byloje konstatuotas faktas, jog ieškovė vykdė Sutartį ir atliko mokėjimus nuo 2008 m. iki 2013 m. Be to, 2011 m. birželio 16 d. ieškovė pasirašė Sutarties pakeitimo susitarimą Nr. 1, pagal šį susitarimą jai buvo suteiktas papildomas 309,45 Eur kreditas iki 2012 m. birželio 10 d., o 2012 m. kovo mėn. pasirašė Sutarties sąlygų pakeitimo susitarimą Nr. 2, pagal šį susitarimą ieškovei papildomai buvo suteiktas 614,41 Eur dydžio kreditas iki 2017 m. kovo 10 d. Tokio pobūdžio aplinkybės, teismo vertinimu, patvirtina, kad ieškovė žinojo savo pareigas, atsiradusias iš Sutarties.
14. Teismas konstatavo, kad išanalizavęs ir įvertinęs ginčo Sutarties sąlygas pagal nacionalinės ir tarptautinės teisinės praktikos reikalavimus nenustatė, jog jos neatitiko skaidrumo reikalavimo, t. v. nebuvo išreikštos aiškiai ir suprantamai, kad ju ieškovė nesuprato. Priešingai – sąlygų 4.5 ir 4.6 punktai, kuriais nustatyta ieškovės skolinių įsipareigojimų našta ir kurie sudaro pagrindinį sutarties dalyką, buvo suformuluoti aiškiai ir suprantamai. Tokiu būdu teigti, jog šios sąlygos neatitiko sąžiningumo reikalavimo pagal [CK 6.228⁴](#) straipsnio 4 dalį, nėra teisinio pagrindo.
15. Teismas nurodė, kad [CK 6.228⁴](#) straipsnio 2 dalies 5 punkte įtvirtinta preziumuojama nesąžininga sutarties sąlyga, kuria nustatoma neproporcingai didelė vartotojo civilinė atsakomybė už sutarties neįvykdymą ar netinkamą įvykdymą. Kasacinis teismas yra išaiškinęs, kad sprendžiant klausimą, ar netesybu dydis yra neproporcingai didelis, be kita ko, atsizvelgiama į įstatymuose nustatytą netesybų dydį (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. liepos 19 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-289-1075/2018, 55 punktas).
16. Spręsdamas, ar Sutarties 4.5 ir 4.6 punktuose nustatytos netesybos nustatė ieškovei neproporcingai didelę civilinę atsakomybę, teismas vertino tai, kad: 1) Sutarties sudarymo metu Lietuvos Respublikos vartojimo kredito įstatymas, nustatantis 0,05 proc. delspinigius, dar nebuvo priimtas, Su nekilnojamojo turto susijusio kredito įstatymas taip pat buvo priimtas vėliau; 2) Lietuvos Aukščiausiasis Teismas 2017 m. liepos 14 d. nutartyje civilinėje byloje Nr. e3K-3-318-611/2017, spręsdamas dėl vienašalio Sutarties nutraukimo teisėtumo, konstatavo, jog atsakovė, nutraukusi Sutartį, nereikšė ieškovei reikalavimo priteisti delspinigius, be to, atsakovės apskaičiuota pradelstų delspinigių suma pagal Sutartį nėra esminė bendrame ieškovės neįvykdytų prievolių kontekste, todėl neturi įtakos Sutarties pažeidimo esmingumui; 3) atsakovės pateiktas iš ieškovės gautų delspinigių sumų apskaičiavimas patvirtina, kad ieškovė nuo Sutarties sudarymo sumokėjo atsakovei iš viso 204,48 Eur delspinigių pagal ginčijamas Sutarties sąlygas (4.5 ir 4.6 punktus); 4) atsakovės atstovas teismo posėdyje patvirtino, kad Sutartį vienašališkai nutraukus buvo nutrauktas ir delspinigių bei palūkanų mokėjimas (atsakovė atsisakė šio reikalavimo); atstovas taip pat paaiškino, jog ieškovė sumokėjo delspinigius tik už sumas, kurias vėlavo mokėti. Išanalizavęs ir įvertinęs nurodytas faktines aplinkybes, taip pat ieškovei pagal Sutartį suteikto kredito sumą – 18 825,30 Eur, Sutarties sudarymo terminą – 25 metų laikotarpį, aplinkybę, kad Sutarties sąlygos buvo keistos du kartus, suteikiant ieškovei papildomus kreditus, ir atsizvelgdamas į tai, kad sudarant Sutartį nebuvo teisinio reguliavimo dėl 0,05 proc. palūkanų, teismas nusprendė, kad nėra pagrindo pripažinti, jog Sutarties 4.5 ir 4.6 punktais buvo nustatyta ieškovei neproporcingai didelė atsakomybė. Teismas pažymėjo ir tai, kad ieškovei nustatyti delspinigiai Lietuvos Respublikos vartojimo kredito įstatyme nustatyti 0,05 proc. delspinigių dydį viršijo tik du kartus.
17. Teismas nurodė, kad nesivadovauja ieškovės pateiktais paaiškinimais dėl pagal Sutartį sumokėtos delspinigių sumos, kadangi ieškovės paaiškinimai nėra nuoseklūs ir prieštarauja byloje esantiems rašytiniams įrodymams. Nors ieškovė teigė, kad sumokėjo atsakovei 589,35 Eur delspinigių, įrodymų, pagrindžiančių, kad atliko tokio pobūdžio mokėjimus, nepateikė, priešingai – teismo posėdžio metu pakeitė savo poziciją ir teigė, kad tik apskaičiuo 589,35 Eur delspinigių sumą, tačiau jų nesumokėjo. Atsakovės pateikta delspinigių apskaičiavimo lentelė, teismo vertinimu, yra pakankama ir patvirtinanti kasacinio teismo nutartyje konstatuotas aplinkybes apie tai, jog atsakovės apskaičiuota pradelstų delspinigių suma pagal Sutartį nėra esminė bendrame ieškovės neįvykdytų prievolių kontekste.
18. Vilniaus apygardos teismas, išnagrinėjęs bylą pagal ieškovės apeliacinį skundą, 2021 m. liepos 15 d. nutartimi Vilniaus miesto apylinkės teismo 2021 m. kovo 16 d. sprendimą paliko nepakeistą.
19. Apeliacinės instancijos teismas pripažino pagrįsta pirmosios instancijos teismo išvadą, kad Sutarties 4.5 ir 4.6 punktų sąlygos,

apibrėžiančios delspinigių, mokėtinų už vėlavimą gražinti kreditą ar jo dalį ir mokėti palūkanas pagal grafiką, dydį, yra aiškios ir nedviprasmiškos. Tiek ginčo punktų lingvistinės formuluotės, tiek materialiosios sąlygos yra aiškios, surašytos abiem ginčo šalims aiškia kalba. Tai, kad ieškovei Sutarties 4.5 ir 4.6 punktų sąlygos buvo žinomos ir tinkamos, apeliacinės instancijos teismo vertinimu, pagrindžia byloje nustatytas faktas, jog ieškovė vykdė Sutartį iš dalies ir yra atlikusi atsakovei mokėjimus laikotarpiu nuo 2008 iki 2013 metų. Teismas pažymėjo, kad byloje nėra jokių duomenų, kurie leistų daryti priešingas išvadas, t. y. kad ieškovė nebuvo supažindinta su ginčijamomis Sutarties nuostatomis, kad jos nebuvo ieškovei aiškiai atskleistos ar nebuvo suprantamos.

20. Sutikdamas su pirmosios instancijos teismo motyvais dėl nustatytų delspinigių dydžio apeliacinės instancijos teismas papildomai pažymėjo, kad Sutarties sudarymo metu negaliojo teisės aktai, draudžiantys tokį netesybų dydį, t. y. 0,1 procento už pradelstą dieną.
21. Apeliacinės instancijos teismas pripažino nepagrįstais apeliacinio skundo argumentus, kad ieškovė negalėjo nesutikti su atsakovės parengtomis ir jai pateiktomis standartinėmis Sutarties sąlygomis, ir nurodė, kad ieškovė nepateikė jokių įrodymų, iš kurių teismas galėtų susiformuoti nuomonę apie tai, kad ieškovė dėjo pastangas derėtis su atsakove dėl Sutarties sąlygų ar kad atitinkamos Sutarties sąlygos ieškovei buvo nepriimtinos sudarant Sutartį.
22. Apeliacinės instancijos teismas taip pat pripažino nepagrįstu apeliacinio skundo argumentą, kad pirmosios instancijos teismas netinkamai vertino byloje pateiktus įrodymus. Teismas atkreipė dėmesį į tai, kad ieškovės apeliaciniame skunde nedetalizuoja, kokio ginčo šalių paaiškinimai ir rašytiniai įrodymai pirmosios instancijos teismo buvo netinkamai įvertinti ar neįvertinti, neargumentuojama ir nenurodoma, kaip jie turėtų būti vertinami byloje surinktų įrodymų visumos kontekste pagal įrodymų vertinimo taisykles ir kodėl, kokios išvados, juos įvertinus, padarytinos. Vien aplinkybė, kad skundžiamo pirmosios instancijos teismo sprendimo motyvuojamojoje dalyje atliktas įrodymų vertinimas nėra palankus ieškovei, neteikia pagrindo daryti išvadą, kad teismas įrodymus vertino netinkamai.

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimo į jį teisiniai argumentai

23. Kasaciniu skundu ieškovė prašo Vilniaus miesto apylinkės teismo 2021 m. kovo 16 d. sprendimą ir Vilniaus apygardos teismo 2021 m. liepos 15 d. nutartį panaikinti ir patenkinti visus ieškovės byloje pareikštus prašymus ir reikalavimus. Kasacinis skundas grindžiamas šiais pagrindiniais argumentais:
 - 23.1. Teismai neatskleidė ginčo esmės. Byloje turėjo būti sprendžiama dėl skolos pagal Sutartį (įskaitant delspinigius ir procesines palūkanas) priteisimo, todėl ginčo bylos objektas turėjo būti 589,356 Eur delspinigiai ir 2358,98 Eur dydžio procesinės palūkanos. Apeliacinės instancijos teismas turėjo pasisakyti dėl naujo ieškinio reikalavimo nepriėmimo ir neišnagrinėjimo net nuo 2017 m. spalio 27 d. Ieškovė, patikslinusi ieškinį, teismo prašė panaikinti atsakovės reikalavimą ieškovei mokėti 5 proc. dydžio procesines palūkanas nuo išieškotinos sumos nuo vykdomojo įrašo atlikimo dienos, kaip prieštaraujanti Sutarties 4 dalies 1.6 punktui. Toks ieškinio papildymas buvo pateiktas laiku, todėl turėjo būti priimtas. Ieškovės procesiniai reikalavimai dėl ieškinio tikslinimo negalėjo būti peržiūrėti atskirai nuo teismo sprendimo dėl ginčo esmės, todėl dėl jų turėjo pasisakyti apeliacinės instancijos teismas, o to nepadaręs susidaro įspūdis, kad reikia mokėti delspinigius ir nuo vėluojamos sumokėti pagal mokėjimų grafiką sumos, ir nuo palūkanų, tačiau tai yra neteisėta, nes nuo vėluojamos sumokėti sumos turėjo būti mokami arba delspinigiai, arba palūkanos.
 - 23.2. Teismai nepagrįstai nusprendė, kad Sutarties 4.5–4.6 punktuose nustatytos sąlygos yra sąžiningos. Ginčo sąlygos yra neaiškios, dviprasmiškos; ieškovė, nebūdama teisininkė, negalėjo suprasti minėtų Sutarties punktų, nes Sutarties sąvokų apibrėžimuose nėra nurodyta delspinigių sąvoka. Be to, Sutarties 4.5 punkte nustatyta kredito dalis, bet taip pat minimas ir laiku nesumokėtas kreditas ar jo dalies delspinigiai, o Sutarties 4.6 punkte reglamentuojamos palūkanos, nors nėra suprantama, kodėl yra du skirtingi punktai, nes turėtų būti vienas ir aiškus, kad delspinigiai yra mokami nuo vėlavimo sumokėti sumą pagal mokėjimo grafiką. Iš Sutarties ir teismų aiškinimo susidaro įspūdis, kad reikia mokėti delspinigius ir nuo vėluojamos sumokėti pagal mokėjimų grafiką sumos, ir nuo palūkanų, tačiau tai yra neteisėta, nes nuo vėluojamos sumokėti sumos turėjo būti mokami arba delspinigiai, arba palūkanos.
 - 23.3. Kasacinis teismas 2020 m. balandžio 2 d. nutartyje nepasisakė dėl ieškovės byloje pateiktų naujų argumentų ir motyvų dėl su nekilnojamojo turto susijusio kredito įstatymo, kuris galioja ieškovės sudarytai Sutarčiai, taikymo. Sutarčiai galiojo teisinis reguliavimas dėl 0,015 proc. delspinigių, todėl teismai turėjo pripažinti, kad Sutarties 4.5 ir 4.6 punktais ieškovei buvo nustatyta neprotingai didelė atsakomybė, nes nustatyti delspinigiai septynis kartus viršijo su nekilnojamojo turto susijusio kredito įstatyme nustatytus 0,015 proc. delspinigius.
 - 23.4. Delspinigiai yra neprotingi, nes siekė net 36,50 proc. metinių palūkanų (0,10 proc. x 365 dienos), nors rinkoje realios palūkanos yra lygios arba mažesnės nei 0,00 proc. Teismai turėjo nesąžiningas netesybas panaikinti arba sumažinti iki 0,02–0,015 proc., nes netesybos nėra skirtos vienai sutarties pusei pasipildyti iš kitos šalies. Sutartyje nustatytoms netesyboms taikytinos ne tik [CK 6.228⁴](#) straipsnio nuostatos, bet ir [CK 6.73 straipsnio](#) 2 dalis, 6.258 straipsnio 3 dalis. Atsakovė nepateikė jokių įrodymų, pagrindžiančių jos patirtus bent minimalius nuostolius.
 - 23.5. Ieškovė po Sutarties pasirašymo ne kartą kreipėsi į atsakovę prašydama sumažinti nesąžiningus ir neprotingus delspinigius. Sutarties sąlygos buvo keistos net du kartus, suteikiant ieškovei papildomus kreditus vėluojančioms įmokoms padengti, o tai reiškia, kad atsakovė netinkamai įvertino ieškovės mokumą. Tai lėmė pavėluotą įmokų mokėjimą, todėl ieškovei netesybos neturėtų būti taikomos.
 - 23.6. Teismai pažeidė įrodymų vertinimo taisykles. Ieškovės pateikta lentelė patvirtina, kad atsakovė iš jos reikalavo sumokėti 589,35 Eur delspinigių. Ne ieškovės, o atsakovės byloje teikti paaiškinimai buvo nenuoseklūs ir prieštaravo byloje esantiems įrodymams. Atsakovė nepateikė jokios delspinigių skaičiavimo lentelės, o pateikė tik pažymą, ši teismų turėjo būti vertinama kaip nepakankama. Teismai turėjo pasisakyti dėl visų ieškovės teiktų naujų įrodymų, išsamiai argumentuoti, kodėl šiuos įrodymus atmeta.
 - 23.7. Visi ieškovės apeliaciniame skunde ir byloje pateikti argumentai ir paaiškinimai yra reikšmingi bylai, todėl teismai dėl visų jų turėjo pasisakyti. Skundžiami teismų procesiniai sprendimai yra neišsamūs, nemotyvuoti, neaiškūs ir nesuprantami. Teismų sprendimai, kuriais nepripažintas atsakovės veiksmų neteisėtumas, jos kaltė, pažeistos įrodymų vertinimo taisyklės, turi būti panaikinti arba pakeisti.
 - 23.8. Teismai turėjo pasisakyti ir dėl banko profesinei veiklai keliamų reikalavimų ir su tuo susijusių įrodymų. Teismai nevertino, kad atsakovė pažeidė Lietuvos Respublikos bankų įstatymo 56 straipsnio 2 dalį ir [CK 6.719](#) straipsnį, reglamentuojančius paslaugų teikėjo pareigą pateikti išsamią informaciją apie finansų paslaugų teikimo sąlygas.
24. Atsakovė atsiliepimu į kasacinį skundą prašo ieškovės kasacinio skundo netenkinti ir palikti nepakeistus ieškovės skundžiamus teismų sprendimus. Atsiliepime nurodomi šie argumentai:
 - 24.1. Lietuvos Respublikos su nekilnojamojo turto susijusio kredito įstatymo pakeitimo įstatymo (Nr. XIII-1855) retrospektyvus galiojimas negalimas dėl teisės stabilumo ir kitų pamatinių principų pažeidimo. Su nekilnojamojo turto susijusio kredito įstatymo pakeitimo įstatymo 3 straipsnio 2 dalyje nurodyta, kad nors įstatymas galioja iki jo priėmimo sudarytoms sutartims, jis taikytinas tik toms teisėms ir pareigoms, kurios atsiranda nuo 2019 m. gegužės 1 d. Su nekilnojamojo turto susijusio kredito įstatymo pakeitimo įstatymo projekte nebuvo nurodyta sąlyga dėl įstatymo taikymo tik nuo 2019 m. gegužės 1 d., tačiau galutiname įstatymo variante, kuris buvo

priimtas, ji atsirado ir tai buvo padaryta atsižvelgus į 2018 m. gruodžio 6 d. Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos teisės departamento išvadą Nr. XIII-P-1712(2). Atsakovės ir ieškovės Sutartis buvo nutraukta dar 2013 metais. Nuo 2019 m. gegužės 1 d. jokių teisių ir pareigų pagal Su nekilnojamoju turtu susijusio kredito įstatymo pakeitimo įstatymą tarp atsakovės ir ieškovės iš jau nutrauktos Sutarties neatsirado, todėl minėtas įstatymas ginčo atveju negali būti taikomas.

- 24.2. Ginčas tarp šalių dėl tos pačios Sutarties kasaciniame teisme nagrinėjamas trečią kartą. Šiuo metu pati ieškovė yra visiškai atsiskaikiusi su atsakove, nes dar 2020 m. balandžio 17 d., iki pirmosios instancijos teismui priimančiam sprendimą, 25 108,92 Eur suma buvo sumokėta į antstolio depozitinę sąskaitą. Delspinigiai sudaro 58,02 Eur sumokėtos sumos dalį – ši suma nedidėjo nuo Sutarties nutraukimo 2013 metais. Atsakovė iš ieškovės per visą laiką nuo 2008 m., kai buvo sudaryta Sutartis, yra gavusi 204,48 Eur delspinigių, į šią sumą įskačiuoti ir 58,02 Eur. Delspinigiai ir kitos atsakovei mokėtinos sumos buvo sumokėti, nors ir vykdomojoje byloje, ne priverstinai, o proaktyviai sumokant juos į antstolio depozitinę sąskaitą. Antstolis skolos ir konkrečios jos dalies – delspinigių sumos priverstine tvarka neieškojo, todėl laikytina, kad delspinigiai buvo sumokėti gera valia.
- 24.3. Ieškovė neteisingai interpretuoja teisės aktus, aiškindama, kad teismas kiekvieną kartą turi iš naujo vertinti visas aplinkybes, nepriklausomai nuo to, jog jos jau buvo įvertintos kitose civilinėse bylose ir dėl jų yra priimti ir įsiteisėję teismų sprendimai.
- 24.4. Nepagrįsti ieškovės teiginiai dėl neaiškių Sutarties 4.5 ir 4.6 punktų nuostatų. Teismai nenustatė jokių neskaidrumo ar nesąžiningumo požymių, šie Sutarties punktai buvo aiškiai išdėstyti ir dėl jų aiškinimo ginčų niekada nebuvo. Šių Sutarties punktų nesąžiningumą ieškovė pradėjo įrodinėti tik praėjus 10 metų nuo Sutarties sudarymo dienos, nors, remdamasi šiomis nuostatomis, pati sumokėjo dalį delspinigių.
- 24.5. Ieškovė nurodo, kad neva yra neteisėta reikalauti delspinigių nuo palūkanų, tačiau pagal Sutartį ieškovė turėjo mokėti atsakovei įmokas, kurias sudarė dalis įmokos kreditui dengti ir dalis įmokos mokamosiomis palūkanomis (už naudojimąsi banko pinigais mokėtinomis pelno palūkanomis). Už vėlavimą mokėti kredito įmokas atsakovė pagal Sutarties 4.5 punktą turi teisę reikalauti mokėti delspinigius už pradelstą sumokėti kredito dalį, o pagal 4.6 punktą – reikalauti mokėti delspinigius už vėlavimą sumokėti priklausančias mokėti pelno palūkanas (ne kompensacines palūkanas), kurios buvo skaičiuojamos ne kaip sankcija už vėlavimą atsiskaityti su atsakove, o kaip užmokestis už naudojimąsi atsakovės pinigais. Pagal Sutartį už vėlavimą mokėti palūkanas yra mokami būtent delspinigiai, o kompensacinių palūkanų taikymas Sutartimi nebuvo nustatytas.
- 24.6. Tai, kad delspinigių norma yra 0,1 proc., jokių būdu nereiškia, kad delspinigiai sudaro 36,5 proc. per metus. Delspinigiai, skirtingai nuo palūkanų, yra skaičiuojami už kiekvieną dieną. Jų dydis nustatomas už kiekvieną dieną, o ne už tam tikrą periodą. Ieškovės siekis prilyginti delspinigių normą pelno palūkanų normai yra taip pat nepagrįstas, nes pelno palūkanų ir delspinigių paskirtis yra skirtinga. Mokėjimo (pelno) palūkanų normą sudaro tiek tarpbankinė palūkanų norma, tiek banko marža, todėl konkreti palūkanų norma sutartyse visada yra didesnė nei tuo metu galiojanti tarpbankinė palūkanų norma. Lyginti delspinigių dydį ne tik su sutartine, bet ir su tarpbankine palūkanų norma yra neteisinga.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl kasacinio nagrinėjimo dalyko ir bylos nagrinėjimo kasaciniame teisme ribų

25. Bylos nagrinėjimo kasaciniame teisme ribas apibrėžia Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir [CPK](#)) 353 straipsnis. Pagal šio straipsnio pirmąją dalį kasacinis teismas, neperžengdamas kasacinio skundo ribų, patikrina apskustus sprendimus ir (ar) nutartis teisės taikymo aspektu. Kasacinis teismas yra saistomas pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų nustatytu aplinkybiu. Toks bylos nagrinėjimo kasaciniame teisme ribų (ir kartu kasacinio proceso paskirties) apibrėžimas reiškia, kad kasacinis teismas sprendžia išimtinai teisės klausimus, be to, tik tokius klausimus, kurie yra tiesiogiai iškelti kasaciniame skunde (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. vasario 24 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-2-684/2021](#), 19 punktas).
26. [CPK 347 straipsnio](#) 1 dalies 3 punkte įtvirtintas reikalavimas kasaciniame skunde nurodyti išsamius teisinius argumentus, kurie patvirtintų [CPK 346](#) straipsnyje nurodytą kasacijos pagrindų buvimą, reiškia, kad kasaciniame skunde nurodyti kasacijos pagrindai turi būti siejami su kasaciniu skundu skundžiamo apeliacinės instancijos teismo procesinio sprendimo motyvu ir teisiniu argumentu klaidų ar pažeidimų atskleidimu. Kasacinio teismo teisėiu atrankos kolegijos padarytas kasacinio skundo apibendrintas vertinimas (kaip atitinkančio įstatymo reikalavimus) ne visada reiškia, kad kiekvienas skundo argumentas ar juo grupė atitinka įstatymo nustatytus reikalavimus – suformuluoja kasacinio nagrinėjimo dalyką. Detalu skundo argumentų vertinimą atlieka byla kasacine tvarka nagrinėjanti teisėjų kolegija (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. birželio 28 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-373/2013](#)).
27. Kasacinio teismo praktikoje pažymėta, kad kasacinio skundo argumentai, kuriais kasatorius, nesutikdamas su apeliacinės instancijos teismo išvadomis, kitaip vertina tuos pačius įrodymus, siekia, kad byloje pateiktu įrodymu pagrindu būtų nustatytos kitos faktinės aplinkybės, nei tai padarė apeliacinės instancijos teismas, tačiau nepagrindžia teiginiu, jog teismas, atlikdamas įrodymų vertinimą, būtų pažeidęs proceso teisės normas ar netinkamai jas taikęs, yra faktinio pobūdžio ir nesudaro kasacijos dalyko. Dėl tokio pobūdžio argumentų kasacinis teismas neturi teisinio pagrindo pasisakyti, kadaneį tai neatitiktų įstatyme įtvirtintos kasacinio proceso paskirties ir ribų (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. kovo 10 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. 3K-3-123-969/2016](#) 39 punkta; 2017 m. gegužės 3 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. e3K-3-221-611/2017](#) 40 punkta, kt.). Kai kasatorius kasaciniame skunde nurodo kasacijos pagrindą, tačiau nepateikia jį patvirtinančių teisiniu argumentu arba pateikia atitinkamus argumentus, tačiau ju nesieja su konkrečiu kasacijos pagrindu, kasacinis skundas laikytinas netinkamai motyvuotu ir neatitinkančiu [CPK 347 straipsnio](#) 1 dalies 3 punkto reikalavimų (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. vasario 17 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-22-701/2022](#), 64 punktas).
28. Teisėjų kolegija konstatuoja, kad ieškovės kasaciniame skunde iš dalies neatsižvelgta į kasacinio proceso specifiką, reikalavimą kasaciniame skunde nurodyti konkrečius kasacijos pagrindus bei juos patvirtinančius teisinius argumentus. Didelė dalis kasacinio skundo argumentų yra išimtinai faktinio pobūdžio, susiję su kitokiu nei byla nagrinėjusiu teismu tu pačiu byloje esančių įrodymų vertinimu. Atsižvelgdama į aptartas bylos nagrinėjimo kasaciniame teisme ribas reglamentuojančias proceso teisės normas, teisėjų kolegija toliau pasisakys tik dėl tų ieškovės kasacinio skundo argumentų, kuriais įrodinėjamas [CPK 346](#) straipsnyje nurodytų kasacijos pagrindų buvimas.

Dėl vartojimo kredito sutarties sąlygų, nustatančių kredito gavėjo atsakomybę, sąžiningumo

29. Kasacine tvarka skundžiamais teismų procesiniais sprendimais atmestas ieškovės reikalavimas pripažinti nesažiningomis ir negaliojančiomis jos ir atsakovės sudarytos 2008 m. gruodžio 10 d. kredito sutarties Nr. 1450818074101-67 bendrosios dalies 4.5 ir 4.6 punktuose įtvirtintas sąlygas. Sutarties 4.5 punkte nustatyta, kad ieškovė įsipareigoja už kiekvieną uždelstą gražinti kredito dalį dieną mokėti atsakovei 0,1 procento dydžio laiku nesumokėto kredito ar jo dalies delspinigius, jei negražina pagal grafiką nustatytos gražinti kredito dalies. Pagal Sutarties 4.6 punktą, ieškovė įsipareigoja už kiekvieną uždelstą mokėti palūkanas dieną mokėti atsakovei 0,1 procento dydžio laiku nesumokėtų palūkanų sumos delspinigius, jei nesumoka palūkanų pagal grafiką.
30. Bylą nagrinėję teismai nustatė, kad atsakovė Sutartį su ieškove vienašališkai nutraukė 2013 metais, Sutarties nutraukimas Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. liepos 14 d. nutartini civilinėje byloje Nr. e3K-3-318-611/2017 buvo pripažintas teisėtu. Taip pat byloje nustatyta, kad delspinigiai pagal Sutarties 4.5 ir 4.6 punktus ieškovei buvo skaičiuojami tik už pavėluotą įmokų mokėjimą iki Sutarties nutraukimo dienos.
31. Teisėjų kolegija atkreipia dėmesį į tai, kad klausimas dėl delspinigius nustatančių Sutarties sąlygų teisėtumo jau buvo sprendtas Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. balandžio 2 d. nutartini civilinėje byloje [Nr. e3K-3-72-611/2020](#) ir ši byla buvo gražinta nagrinėti iš naujo pirmosios instancijos teismui. Minėtoje nutartyje kasacinis teismas nurodė, kad bylą nagrinėję teismai su nekilnojamoju turtu susijusio kredito įstatymo 16 straipsnio 6 dalies nuostata dėl maksimalaus netesybų dydžio aiškindami kaip taikytiną netesyboms, priskaičiuotoms už laikotarpį iki įstatymo įsigaliojimo, netinkamai aiškino minėtą įstatymo normą, todėl nepagrįstai nusprendė, kad Sutarties 4.5–4.6 sąlygos yra neteisėtos dėl to, kad viršija minėto įstatymo 16 straipsnio 6 dalyje įtvirtintą maksimalų dydį (aptariamose kasacinio teismo nutarties 41 punktas). Gražindamas bylą nagrinėti iš naujo pirmosios instancijos teismui kasacinis teismas nurodė, kad Sutarties 4.5–4.6 punktuose įtvirtintos sąlygos teismų turi būti įvertintos jų sąžiningumo aspektu pagal [CK 6.228⁴](#) straipsnį (aptariamose kasacinio teismo nutarties 42 punktas).
32. Remiantis [CPK 362 straipsnio](#) 2 dalimi, kasacinio teismo nutartyje išdėstyti išaiškinimai yra privalomi teismui, iš naujo nagrinėjančiam bylą. Tokie teismo išaiškinimai ir motyvai nereikia, kad kasacinis teismas nurodo žemesnės instancijos teismui, kaip išspręsti bylą, tačiau, atsižvelgiant į [CPK 362 straipsnio](#) 2 dalį, įpareigoja teismą teisingai išaiškinti ir taikyti ginčo santykius reglamentuojančias materialiosios teisės normas, jeigu būtina – dar kartą analizuoti bylos medžiagą, pakartotinai tirti ir vertinti bylos faktus. Pagal kasacinio teismo teisės išaiškinimus bylai teisingai išspręsti reikšmingų faktinių aplinkybių nustatymą ir jų teisinį įvertinimą atlieka tas pirmosios ar apeliacinės instancijos teismas, kuriam byla gražinta nagrinėti iš naujo (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. kovo 10 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-8-313/2021](#), 51 punktas).
33. Kai iš naujo išnagrinėjus bylą apeliacinės instancijos teismo priimtas procesinis sprendimas apskundžiamas kasacine tvarka, bylos nagrinėjimo antro (pakartotinio) kasacinio proceso tvarka metu vertinama, ar žemesnės instancijos teismai išnagrinėjo bylą pagal kasacinio teismo suformuluotas teisės išaiškinimus ir nurodymus. Kai byla gražinama siekiant, kad žemesnės instancijos teismas papildomai aiškintųsi, išnagrinėtų ir nustatytų tam tikras faktines aplinkybes, tai antrojo (pakartotinio) bylos nagrinėjimo kasacine tvarka metu Lietuvos Aukščiausiasis Teismas gali pateikti kitokius taikytinos teisės išaiškinimus tik tuo atveju, jeigu žemesnės instancijos teismas nustatė kitas faktines aplinkybes, reikšmingai besiskiriančias nuo aplinkybių, nustatytų iki bylos gražinimo; arba jeigu, atsižvelgiant į konstitucinius teismų jurisprudencijos keitimo pagrindus (Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2007 m. spalio 24 d. nutarimas), yra teisinis pagrindas ir būtinumas keisti ankstesnę teismų praktiką tokios kategorijos byloje; arba jeigu nustatoma, kad pirmą kartą nagrinėdamas bylą kasacinis teismas nukrypo nuo kasacinio teismo praktikos; arba jeigu kasacinio teismo praktika šiuo klausimu buvo pakeista iki antrojo (pakartotinio) bylos nagrinėjimo kasacine tvarka (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. kovo 10 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-8-313/2021](#), 26 punktas).
34. Atsižvelgdama į tai, kad Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. balandžio 2 d. nutartyje civilinėje byloje [Nr. e3K-3-72-611/2020](#) yra išaiškinta, jog Sutarties 4.5–4.6 punktuose įtvirtintoms netesyboms, apskaičiuotoms iki 2017 m. liepos 1 d., su nekilnojamoju turtu susijusio kredito įstatymo 16 straipsnio 6 dalis netaikytina, taip pat nenustačius aplinkybių, pagal šios nutarties 33 punktą sudarančių prielaidas kasaciniam teismui pateikti kitokius šioje byloje taikytinos teisės išaiškinimus, teisėjų kolegija ieškovės kasacinio skundo argumentus, kad Sutarčiai nepagrįstai nebuvo taikomas su nekilnojamoju turtu susijusio kredito įstatymas, atmėta kaip teisiškai nepagrįstas. Taip pat atmestini kaip teisiškai nepagrįsti kasacinio skundo argumentai, kad bylą nagrinėję teismai turėjo analizuoti ir vertinti ieškovės po bylos gražinimo nagrinėti iš naujo teiktus naujus argumentus dėl su nekilnojamoju turtu susijusio kredito įstatymo 16 straipsnio 6 dalies taikymo nagrinėjamoje byloje, kadangi Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. balandžio 2 d. nutartyje civilinėje byloje [Nr. e3K-3-72-611/2020](#) pateikti šioje byloje taikytinos teisės išaiškinimai bylą nagrinėjusiems teismams buvo privalomi (šios nutarties 32 punktas).
35. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. balandžio 2 d. nutartyje civilinėje byloje [Nr. e3K-3-72-611/2020](#) konstatuota, kad ieškovės ginčijamų kredito sutarties sąlygų vertinimas sąžiningumo aspektu pagal [CK 6.228⁴](#) straipsnio nuostatas yra fakto klausimas, kuri byla iš naujo nagrinėjantys teismai turi spręsti atsižvelgdami į kasacinio teismo 2018 m. liepos 19 d. nutartyje civilinėje byloje [Nr. e3K-3-289-1075/2018](#) ir 2020 m. vasario 17 d. nutartyje civilinėje byloje [Nr. e3K-7-4-611/2020](#) apibendrintą [CK 6.228⁴](#) straipsnio normų aiškinimo ir taikymo praktiką (aptariamose kasacinio teismo nutarties 53 punktas). Pagal nurodytą [CK 6.228⁴](#) straipsnio normų aiškinimo ir taikymo praktiką išskiriami du nesažiningo vartojimo sutarčių sąlygų arba sąžiningumo kontrolės aspektai: procedūrinis (sąlygų įtraukimo į sutartį kontrolė), dar kitaip vadinamas skaidrumo reikalavimu, ir materialinis (sutarties turinio kontrolė).
36. Kasacinio teismo praktikoje išaiškinta, kad vartojimo sutarčių sąlygos neatitinka skaidrumo reikalavimo, jei jos nėra išreikštos aiškiai ir suprantamai. Skaidrumo reikalavimo apimtį neturi būti susiaurinta iki suprantamumo tik formaliojo ir gramatinio aspektais. Šis reikalavimas turi būti suprantamas plačiai: siekiant laikytis skaidrumo reikalavimo vartotojui svarbu ne tik kad prieš sudarant sutartį jam būtų pateikta informacija dėl įsipareigojimo sąlygų, bet ir aiškiai bei suprantamai išdėstytos sutarties sąlygos tam, kad vartotojas remdamasis aiškiais ir suprantamais kriterijais galėtų įvertinti dėl to jam kylančius ekonominius padarinius ir nuspręsti, ar nori sudaryti sutartį su verslininku priimdamas iš anksto jo suformuluotas sąlygas. Klausima, ar vartotojas galėjo suprasti sutarties sąlygą, teismas turi spresti atsižvelgdamas į visas faktines aplinkybes ir į pastabumo lygį, kurio galima tikėtis iš vidutinio, pakankamai informuoto ir protingai pastabaus bei nuovokaus vartotojo (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. liepos 19 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-289-1075/2018](#), 47 punktas; 2020 m. vasario 17 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-7-4-611/2020](#), 30 punktas).
37. Materialinis, arba sutarties turinio, kriterijus apima sutarties sąlygos vertinimą pagal [CK 6.228⁴](#) straipsnio 2 dalyje nustatytą preziumuojamų nesažiningų sąlygų sąrašą. Šis sąrašas nėra baigtinio pobūdžio, jame esančios sąlygos nebūtinai yra nesažiningos ir atvirkščiai – sąlyga, kurios nėra šiame sąrašelyje, gali būti nesažininga. Vertinant sutarčių sąlygas pagal bendrąjį nesažiningumo kriterijų turi būti nustatyta, ar sutarties sąlygos iš esmės pažeidžia šalių teisių ir pareigų pusiausvyrą vartotojo nenaudai, palyginant sutartyje nustatytas sąlygas su įstatymu nustatytais sutarčių sąlygomis. Jeigu sutartyje nustatytomis sąlygomis iš esmės nukrypstama nuo įstatymu nustatytų sutarčių sąlygų, atsiranda pagrindas konstatuoti esminį šalių teisių ir pareigų pusiausvyros pažeidimą vartotojo nenaudai. Tai konstatavus, būtina patikrinti, ar verslininkas, dorai ir teisingai veikdamas vartotojo atžvilgiu, galėjo pagrįstai tikėtis, jog vartotojas būtų sutikęs su tokia sąlyga, jei dėl jos būtų buvę atskirai derėtasi. Jeigu nėra pagrindo daryti išvados, kad vartotojas būtų su tokia sąlyga sutikęs, konstatuojamas sąlygos nesažiningumas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. liepos 19 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-289-1075/2018](#), 48–49 punktai; 2020 m. vasario 17 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-7-4-611/2020, 31–33 punktai).
38. Pagal [CK 6.228⁴](#) straipsnio 5 dalį, ar vartojimo sutarties sąlyga nesažininga, turi būti vertinama atsižvelgiant į sutartyje nurodytų prekių ar

48. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas šioje byloje priėmtoje 2020 m. balandžio 2 d. nutartyje, pasisakydamas dėl Su nekilnojamoju turtu susijusio kredito įstatymo 58 straipsnyje įtvirtinto teisinio reguliavimo, išaiškino, kad pagal šią teisės normą Su nekilnojamoju turtu susijusio kredito įstatymo 16 straipsnio 6 dalies nuostata taikytina kredito sutartims, sudarytoms iki minėto įstatymo įsigaliojimo, tik ta apimtimi, kiek tai susiję su asmenų teisių ir pareigų atsiradimu ir jų įgyvendinimu po minėto įstatymo įsigaliojimo, ir tik ta apimtimi, kiek tai viršija įstatymo 16 straipsnio 6 dalyje nustatytą maksimalų netesybų dydį, o netesyboms, apskaiciuotoms už laikotarpį iki minėto įstatymo įsigaliojimo, įstatymo 16 straipsnio 6 dalis netaikoma (aptariamoms kasacinio teismo nutarties 39 punktas). Nors kasacinio teismo 2020 m. balandžio 2 d. nutartyje pasisakyta tik dėl Su nekilnojamoju turtu susijusio kredito įstatymo 16 straipsnio 6 dalies taikymo iki įstatymo įsigaliojimo sudarytoms kredito sutartims, nutarties 30–38 punktuose išdėstyti motyvai taip pat taikytini ir Su nekilnojamoju turtu susijusio kredito įstatymo 16 straipsnio 7 dalies taikymui, juolab kad tiek Su nekilnojamoju turtu susijusio kredito įstatymo 16 straipsnio 6 dalies, tiek šio straipsnio 7 dalies nuostata

taikymas tik toms teisėms ir pareigoms pagal kredito sutartis, sudarytas iki 2019 m. balandžio 30 d., kurios atsiranda arba yra įgyvendinamos nuo 2019 m. gegužės 1 d., aiškiai įtvirtintas 2018 m. gruodžio 20 d. Lietuvos Respublikos su nekilnojamoju turtu susijusio kredito įstatymo Nr. XII-2769 12, 16 ir 58 straipsnių pakeitimo įstatymo 4 straipsnio 2 dalyje.

49. Teisėjų kolegija taip pat atkreipia dėmesį į tai, kad Su nekilnojamoju turtu susijusio kredito įstatymo 16 straipsnio 7 dalyje reglamentuojamas netesybų, mokėtinų nutraukus kredito sutartį arba kredito davėjui pareikalavus grąžinti visą kreditą nepasibaigus kredito sutarties galiojimo laikotarpiui, maksimalus dydis. Iš Su nekilnojamoju turtu susijusio kredito įstatymo Nr. XII-2769 12, 16 ir 58 straipsnių pakeitimo įstatymo parengiamųjų dokumentų matyti, kad netesybų procentinis dydis buvo sumažintas nuo 0,05 procento iki 0,015 procento už kiekvieną pradelstą dieną būtent kredito sutarties nutraukimo atveju arba kredito davėjui pareikalavus grąžinti visą kreditą nepasibaigus kredito sutarties galiojimo laikotarpiui atsižvelgiant į tai, kad netesybos tokiais atvejais yra skaičiuojamos nuo visos kredito likučio sumos, kuri yra nepalvėsinamai didesnė negu eilinė kredito įmoka (Pagrindinio komiteto 2018 m. gruodžio 12 d. papildoma išvada dėl Su nekilnojamoju turtu susijusio kredito įstatymo Nr. XII-2769 12 ir 16 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto, Nr. 109-P-52). Šiuo atveju byloje nustatyta, kad delspinigiai pagal Sutarties 4.5–4.6 punktus buvo nustatyti už pavėluotą įmokų mokėjimą Sutarties galiojimo laikotarpiu, nutraukus Sutartį delspinigiai pagal Sutartį ieškovei nebuvo skaičiuojami, todėl ieškovės teiginiai, kad Sutartyje nustatyti delspinigiai viršija Su nekilnojamoju turtu susijusio kredito įstatyme nustatytą dydį net 7 kartus, pripažintini teisškai nepagrįstais.
50. Nors, kaip jau minėta, pagal kasacinio teismo formuojamą praktiką, vertinant, ar netesybų dydis yra neproporcingai didelis, vienu iš kriterijų gali būti ir kituose (t. y. konkrečioje byloje netaikytinuose) teisės aktuose nustatyti netesybų dydžio ribojimai vartojimo sutartyse, šis išaiškinimas nepaneigia teismo pareigos vartojimo sutarties sąlygų sąžiningumą vertinti atsižvelgiant būtent į sutarties sudarymo metu buvusias aplinkybes, *inter alia* (be kita ko), teisinį reguliavimą, galiojusį sudarant sutartį. Bylą nagrinėję teismai pagrįstai atkreipė dėmesį į tai, kad Vartojimo kredito įstatymas, nustatantis 0,05 proc. delspinigius, sudarant Sutartį taip pat dar nebuvo priimtas (šis įstatymas įsigaliojo nuo 2011 m. balandžio 1 d., įstatymo 49 straipsnio 4 dalyje buvo nustatyta, kad šio įstatymo nuostatos, išskyrus įstatyme įvardytas išimtis, netaikomos vartojimo kredito sutartims, sudarytoms iki šio įstatymo įsigaliojimo), sudarant Sutartį negaliojo teisės aktai, ribojantys netesybas vartojimo sutartyse mažesniu nei 0,1 proc. dydžiu. Taigi nėra pagrindo spresti, kad einčio Sutarties šalys iš esmės pažeidžia šalių teisiu ir pareigų pusiausvyrą ieškovės (vartotojos) nenaudai, lyginant Sutartyje nustatytas sąlygas su Sutarties sudarymo metu įstatymo nustatytais sutarčių sąlygomis.
51. Teisėjų kolegija pripažįsta pagrįstu atsakovės atsiliepime į kasacinį skundą nurodytą argumentą, kad, įrodinėdama Sutartyje nustatytų delspinigių dydžio nesąžiningumą, ieškovė nepagrįstai ši dydį lygina su mokėjimo palūkanų dydžiu. Kaip jau minėta, mokėjimo palūkanos nėra skirtos dėl kreditoriaus pinigų naudojimo patirties nuostoliams kompensuoti, t. y. jų atliekama funkcija yra kita nei delspinigių. Be to, teigdama, kad mokėjimo palūkanos rinkoje yra lygios arba mažesnės nei 0,00 proc., ieškovė akivaizdžiai turi omenyje tik bazinę palūkanų normą, kaip vieną iš kredito sutartyse įprastai taikomų mokėjimo palūkanų dydžio sudėtinį dalių (kartu su palūkanų marža, kuri visada yra teigiamas dydis) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. birželio 30 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-200-823/2021, 22 punktas). Ieškovė nepateikė jokių įrodymų, kad Sutarties sudarymo ar jos galiojimo laikotarpiu, t. y. nuo 2008 iki 2013 m., pelno palūkanos (vertinant ne tik bazinę palūkanų dalį, bet ir palūkanų maržą) rinkoje buvo mažesnės nei Sutartyje nustatyti delspinigiai, taip pat nepateikė jokių įrodymų, kad bazinės palūkanų normos dydžiai buvo lygūs ar mažesni už nulį Sutarties sudarymo ar jos galiojimo laikotarpiu, t. y. tinkamai nepagrindė savo teiginių, kad Sutartyje nustatyti delspinigiai beveik 37 kartus viršijo rinkoje esančias palūkanas.
52. Ieškovė kasaciniame skunde nurodo, kad Sutartyje nustatytoms netesyboms taikytinos ne tik [CK 6.228⁴](#) straipsnio nuostatos, bet ir [CK 6.73](#) straipsnio 2 dalis, 6.258 straipsnio 3 dalis, teigia, kad bylą nagrinėję teismai nevertino, jog atsakovė pažeidė Bankų įstatymo 56 straipsnio 2 dalį ir [CK 6.719](#) straipsnį, reglamentuojančius paslaugų teikėjo pareigą pateikti išsamią informaciją apie finansų paslaugų teikimo sąlygas, tačiau teisškai nepagrindžia šiuo teisės normų taikymo nagrinėjamoje byloje, atsižvelgiant į byloje pareikštus ieškinių reikalavimus. Ši kasacinio skundo dalis laikytina netinkamai motyvuota ir neatitinkanti [CPK 347 straipsnio](#) 1 dalies 3 punkto reikalavimų, todėl teisėjų kolegija dėl aptariamų kasacinio skundo argumentų nepasisako (šios nutarties 27, 28 punktai).
53. Apibendrinama tai, kas išdėstyta, teisėjų kolegija nusprendžia, kad bylą pagal ieškovės ieškinį iš naujo nagrinėję teismai tinkamai išnagrinėjo pagrindinį byloje keliamą klausimą dėl Sutarties 4.5–4.6 sąlygų sąžiningumo pagal kasacinio teismo 2020 m. balandžio 2 d. nutartįje civilinėje byloje Nr. e3K-3-72-611/2020 pateiktus išaiškinimus. Kasacinio skundo argumentais nepagrindžiamas netinkamas [CK 6.228⁴](#) straipsnio aiškinimas ir taikymas ar nukrypimas nuo kasacinio teismo formuojamos šios teisės normos aiškinimo praktikos, sudarantis pagrindą panaikinti kasacinę tvarka skundžiamus teismų procesinius sprendimus.

Dėl proceso teisės normų pažeidimų

54. Ieškovė kasaciniame skunde taip pat teigia, kad bylą nagrinėję teismai pažeidė įrodymų vertinimo taisykles, tinkamai nemotyvavo priimtų procesinių sprendimų, be to, neišsprendė visų jos byloje pareiktų reikalavimų, todėl teismų priimti sprendimai yra absoliučiai negaliojantys. Teisėjų kolegija šiuos kasacinio skundo argumentus pripažįsta teisškai nepagrįstais.
55. [CPK 329 straipsnio](#) 2 dalies 7 punkte nustatyta, kad absoliučiais sprendimo negaliojimo pagrindais pripažįstami atvejai, kai pirmosios instancijos teismas išsprendė ne visus byloje pareikštus reikalavimus ir bylos negalima išskirti šio kodekso 327 straipsnio 2 dalyje nustatyta tvarka. Byloje pareikštais reikalavimais [CPK 329 straipsnio](#) 2 dalies 7 punkte įtvirtintos normos prasme laikytini tik teismo proceso įstatymų nustatyta tvarka priimti nagrinėti konkrečioje byloje ieškinių (ar priešieškinių) reikalavimai.
56. Remiantis Lietuvos Respublikos teismų informacinės sistemos (LITEKO) duomenimis [CPK 179 straipsnio](#) 3 dalis, ieškovės ieškinių nagrinėjamoje byloje priėmimo klausimas išspręstas Vilniaus miesto apylinkės teismo 2018 m. balandžio 11 d. nutartimi (civilinė byla Nr. e2-11971-987/2018), kuria nutarta priimti ieškinių reikalavimų dalį dėl kredito sutarties 4 straipsnio 5–6 punktuose nustatytos ieškovės prievoles mokėti 0,10 proc. per dieną netesybas (delspinigius) pripažinimo nesąžininga ir negaliojančia arba šių sutarties sąlygų pakeitimo, delspinigių normą sumažinant iki pritingo 0,02 proc. dydžio per dieną, kitus ieškinių reikalavimus priimti atsisakyta. Vilniaus apygardos teismo 2018 m. gegužės 31 d. nutartimi (civilinė byla Nr. e2S-1829-560/2018) Vilniaus miesto apylinkės teismo 2018 m. balandžio 11 d. nutartis palikta nepakeista.
57. 2018 m. liepos 20 d. Vilniaus miesto apylinkės teisme gauti patikslinti ieškinių reikalavimai, prašant papildyti pradinį ieškinį dar vienu reikalavimu – panaikinti atsakovės reikalavimą ieškovei mokėti 5 procentų dydžio metines palūkanas nuo išieškotinos sumos nuo vykdomojo įrašo atlikimo dienos iki vykdomojo įrašo visiško įvykdymo, kaip prieštaraujanti Sutarties 4 dalies 16 punktui. Vilniaus miesto apylinkės teismas 2018 m. liepos 31 d. nutartimi patikslintus ieškinių reikalavimus atsisakė priimti. Taigi, ieškovės reikalavimas, kuris, pasak ieškovės, nagrinėjamoje byloje liko neišspręstas, nebuvo teismo priimtas nagrinėti ir nesudarė šios bylos nagrinėjimo dalyko. Dėl šios priežasties nėra pagrindo sutikti su ieškovės argumentais, kad teismų šioje byloje priimti sprendimai yra absoliučiai negaliojantys pagal [CPK 329 straipsnio](#) 2 dalies 7 punktą.
58. Įrodinėjamą ir įrodymų vertinimą reglamentuojančių civilinio proceso teisės normų ([CPK 176](#), 185 straipsniai) aiškinimo ir taikymo praktika suformuota ir išplėta daugelyje kasacinio teismo nutarčių. Kasacinis teismas yra nurodęs, kad įrodymų vertinimas pagal [CPK 185](#) straipsnį reiškia, jog bet kokios informacijos įrodomąją vertę teismas nustato pagal savo vidinį įsitikinimą, pagrįstą visapusišku ir objektyviu aplinkybių,

kurios buvo įrodinėjamos proceso metu, išnagrinėjimu, vadovaudamasis įstatymais. Įrodymų pakankumas byloje reiškia, kad jie tarpusavyje neprieštarauja vieni kitiems ir jų visuma leidžia padaryti pagrįstą išvadą apie įrodinėjamų faktinių aplinkybių buvimą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. sausio 20 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-87-969/2017](#), 47 punktas). Teismas turi įvertinti ne tik kiekvieno įrodymo įrodomąją reikšmę, bet ir įrodymų visetą, ir tik iš įrodymų visumos daryti išvadą apie tam tikrų įrodinėjimo dalyku konkrečioje byloje esančių faktų buvimą ar nebuvimą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. gegužės 11 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-229-916/2017](#), 23 punktas).

59. Kasacinio teismo praktikoje ne kartą pažymėta, kad įrodymų turinio vertinimas yra fakto klausimas, kurio kasacinis teismas nenagrinėja (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. gegužės 25 d. nutartį civilinėje byloje [Nr. 3K-3-338-415/2015](#); 2016 m. liepos 1 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. 3K-3-374-421/2016](#) 17 punkta, kt.). Kasacine tvarka vertindamas byloje teismu priimtus sprendimus teisės taikymo aspektu dėl proceso teisės normų galimo pažeidimo kasacinis teismas, iš naujo nenustatydamas faktinių bylos aplinkybių, tik pasisako, ar byla nagrinėjama teismui tinkamai taikė įrodinėjimo taisykles (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. rugsėjo 1 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-220-684/2021](#), 49 punktas). Reikalavimas vertinti įrodymus, vadovaujantis vidiniu įsitikinimu, yra teismo nepriklausomumo principo išraiška, nes nurodymai teismui, kaip vertinti vieną ar kitą įrodymą, neleistini. Dėl to atvejai, kai šalies nurodytos aplinkybės, argumentai nepripažįstami įrodymais, savaime neleidžia daryti išvados, kad bylos nagrinėjimo metu teisme buvo padaryta CPK 176. 185 straipsniu pažeidimu (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. gegužės 27 d. nutartį civilinėje byloje [Nr. 3K-3-243/2010](#); 2021 m. rugsėjo 16 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. e3K-3-371-701/2021](#) 38 punktą).
60. Ieškovė, remdamasi įrodinėjimo taisyklių pažeidimu, kasaciniame skunde tiksliai nenurodo, kokių konkrečių jos teiktų įrodymų teismai neištyrė ir neįvertino, kokie konkretūs byloje esančių įrodymų tarpusavio prieštaravimai teismų neva liko nepašalinti. Vien deklaratyvaus pobūdžio ieškovės argumentai dėl netinkamo įrodymų vertinimo nepagrindžia, kad teismai pažeidė įrodinėjimą reglamentuojančias proceso teisės normas. Konstatuoti buvus įrodinėjimo taisyklių pažeidimą pagrindo nesudaro ir kasaciniame skunde ieškovės dėstomas kitoks nei byla nagrinėjusių teismų tų pačių byloje surinktų įrodymų vertinimas (šios nutarties 27, 59 punktai).
61. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra išaiškinęs, kad pagal CPK 329 straipsnio 2 dalies 4 punktą absoliučiu sprendimo ar nutarties negaliojimo pagrindu laikomas visiškai nebuvimas. Teismo sprendimo (nutarties) nepakankamas motyvavimas nėra jo absoliutus negaliojimo pagrindas pagal CPK 329 straipsnio 2 dalies 4 punktą. Tuo atveju, kai teismo sprendimo (nutarties) motyvai yra neišsamūs, šis pažeidimas gali būti pripažintas esminiu pagal CPK 346 straipsnio 2 dalies 1 punktą, ieigu sprendimo (nutarties) motyvuojamuoju dalyje neatsakyta į pagrindinius (esminius) bylos faktinius ir teisinius aspektus ir dėl to byla galėjo būti išspręsta neteisingai (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. rugpjūčio 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-344/2011; 2013 m. liepos 19 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-406/2013; 2015 m. gegužės 15 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-298-687/2015). Vien tai, kad ieškovė nesutinka su teismo padarytomis išvadomis, nėra pagrindas pripažinti teismo procesinį sprendimą esančių be motyvų (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. lapkričio 6 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-388-248/2018, 42 punktas).
62. Teismų praktika formuojama ta linkme, kad apeliacinės instancijos teismas, tikrindamas pirmosios instancijos teismo sprendimo teisėtumą ir pagrįstumą, turi pasisakyti dėl apeliacinio skundo argumentų, kurie patenka į bylos nagrinėjimo dalyką, atskleidžia ginčo esmę ir yra reikšmingi bylos teisiniam rezultatui. Kasacinio skundo argumentai dėl nepakankamo teismo procesinio sprendimo motyvavimo tikrintini teismų praktikos suformuotų taisyklių kontekste (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. lapkričio 6 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-388-248/2018](#), 36 punktas). Jeigu nenustatoma kitu pagrindu, tai apeliacinės instancijos teismo nutartis nėra naikinama vien dėl to, kad jos motyvai neišsamūs, o visa bylos medžiaga leidžia daryti išvadą apie tai, kokiais teisiniais argumentais vadovaudamasis teismas atmetė apeliacinį skundą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. spalio 6 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-452/2008](#); 2015 m. gegužės 15 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-298-687/2015](#), kt.).
63. Teisėjų kolegija nusprendžia, kad visi esminiai šioje byloje spręsto ginčo faktiniai ir teisiniai aspektai yra nuosekliai aptarti pirmosios instancijos teismo sprendime, skundžiamoje apeliacinės instancijos teismo nutartyje taip pat pasisakyta dėl visų aspektų, kurie yra reikšmingi bylos teisiniam rezultatui. Tai, kad atitinkamos teismų išvados netenkina ieškovės, nesudaro pagrindo teigti, jog teismai pažeidė pareigą tinkamai motyvuoti priimamus procesinius sprendimus. Ieškovės kasacinio skundo teiginys, kad visi jos apeliaciniame skunde ir byloje pateikti argumentai ir paaiškinimai yra reikšmingi bylai, todėl teismai dėl visų jų be išimties turėjo pasisakyti, yra tik ieškovės pozicija, nepagrįsta byloje taikytinomis teisės normomis, todėl nesudaro pagrindo konstatuoti ieškovės įrodinėjamo proceso teisės normų pažeidimo.
64. Remdamasi išdėstytais motyvais teisėjų kolegija nusprendžia, kad ieškovės kasaciniame skunde nurodyti argumentai nepatvirtina, jog teismai padarė ieškovės nurodytus proceso teisės normų pažeidimus. Todėl ši ieškovės kasacinio skundo dalis taip pat atmetina kaip nepagrįsta.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

65. Remiantis CPK 93 straipsnio 1 dalimi, šaliai, kurios naudai priimtas sprendimas, jos turėtas bylinėjimosi išlaidas teismas priteisia iš antrosios šalies, nors ši ir būtų atleista nuo bylinėjimosi išlaidų mokėjimo į valstybės biudžetą. Pagal CPK 98 straipsnio 1 dalį šaliai, kurios naudai priimtas sprendimas, teismas priteisia iš antrosios šalies išlaidas už advokato ar advokato padėjėjo, dalyvavusių nagrinėjant bylą, pagalbą, taip pat už pagalbą rengiant procesinius dokumentus ir teikiant konsultacijas. Ieškovės kasacinis skundas atmetinas, todėl atsakovė turi teisę į patirtų bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Tačiau atsakovė duomenų apie patirtas bylinėjimosi išlaidas nepateikė, todėl teisėjų kolegija atsakovės prašymo dėl bylinėjimosi išlaidų atlyginimo priteisimo nesprensdžia.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 1 punktu, 362 straipsnio 1 dalimi,

nutaria:

Vilniaus apygardos teismo 2021 m. liepos 15 d. nutartį palikti nepakeistą.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai Goda Ambrasaitė-Balynienė

Sigita Rudėnaitė

